

ชื่อเสียงเรียงนาม ความรู้ เรื่อง
แม่ น้ำ ลำคลอง
ส. พลายน้อย

แม่น้ำลำคลอง

ตัวอย่าง

คลองรอบกรุง มองเห็นเจดีย์ภูเขาทอง
วัดสระเกศ ภาพถ่ายสมัยรัชกาลที่ ๕

แม่น้ำลำคลอง

ก. วาณิช

ตัวอย่าง

คลองรอบกรุงบริเวณคลอง
โอง่าง ตรงตำบลสะพานหิน
ภาพถ่ายสมัยรัชกาลที่ ๕

ตัวอักษร

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยหมึก
ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
เพื่อปกป้องธรรมชาติ
และสุขภาพของผู้อ่าน

แม่น้ำลำคลอง • ส. พลายน้อย

พิมพ์ครั้งแรก : กันยายน ๒๕๕๕

ราคา ๑๗๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ส. พลายน้อย.

แม่น้ำลำคลอง. กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๕๕.

๒๓๒ หน้า : ภาพประกอบ.

๑. แม่น้ำ--คลอง--รายชื่อ--ประวัติ

I. ชื่อเรื่อง

551.483

ISBN 978 - 974 - 02 - 1006 - 1

สำนักพิมพ์มติชน

- ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : สุพจน์ แจ่มเร็ว, จุฬาลักษณ์ ภูเกิด, นงนุช สิงหเดชะ
- ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : กิตติวรรณ เทิงวิเศษ
- รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์
- บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุญปาน
- หัวหน้ากองบรรณาธิการ : อพิสิทธิ์ วีระจาวุฑฒ
- พิสูจน์อักษร : ไชติช่วง ระวิน | พัทน์นลิน อินทรหอม
- ศิลปกรรม : นุสรา สมบุญรัตน์
- ออกแบบปก : สุลักษณ์ บุญปาน

บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) : ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล

ประชาชนิเวณนี้ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๐-๐๐๒๑ ต่อ ๑๓๓๕

โทรสาร ๐-๒๕๕๙-๕๘๑๘

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองพิมพ์สี บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน)

๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาชนิเวณนี้ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ

๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๐-๐๐๒๑ ต่อ ๒๔๐๐-๒๔๐๒

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด ๒๗/๑ หมู่ ๕ ถนนสุขาประชา

สรรค์ ๒ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี ๑๑๑๒๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๔-๒๑๓๓, ๐-๒๕๕๒-๐๕๙๖

โทรสาร ๐-๒๕๕๒-๐๕๙๗

จัดจำหน่ายโดย : บริษัท งานดี จำกัด (ในเครือมติชน) ๑๒ ถนน

เทศบาลนฤมาล ประชาชนิเวณนี้ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๐, ๓๓๕๑

โทรสาร ๐-๒๕๕๑-๙๐๑๒

Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co., Ltd.

12 Tetsabannaruean Rd, Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900

Thailand

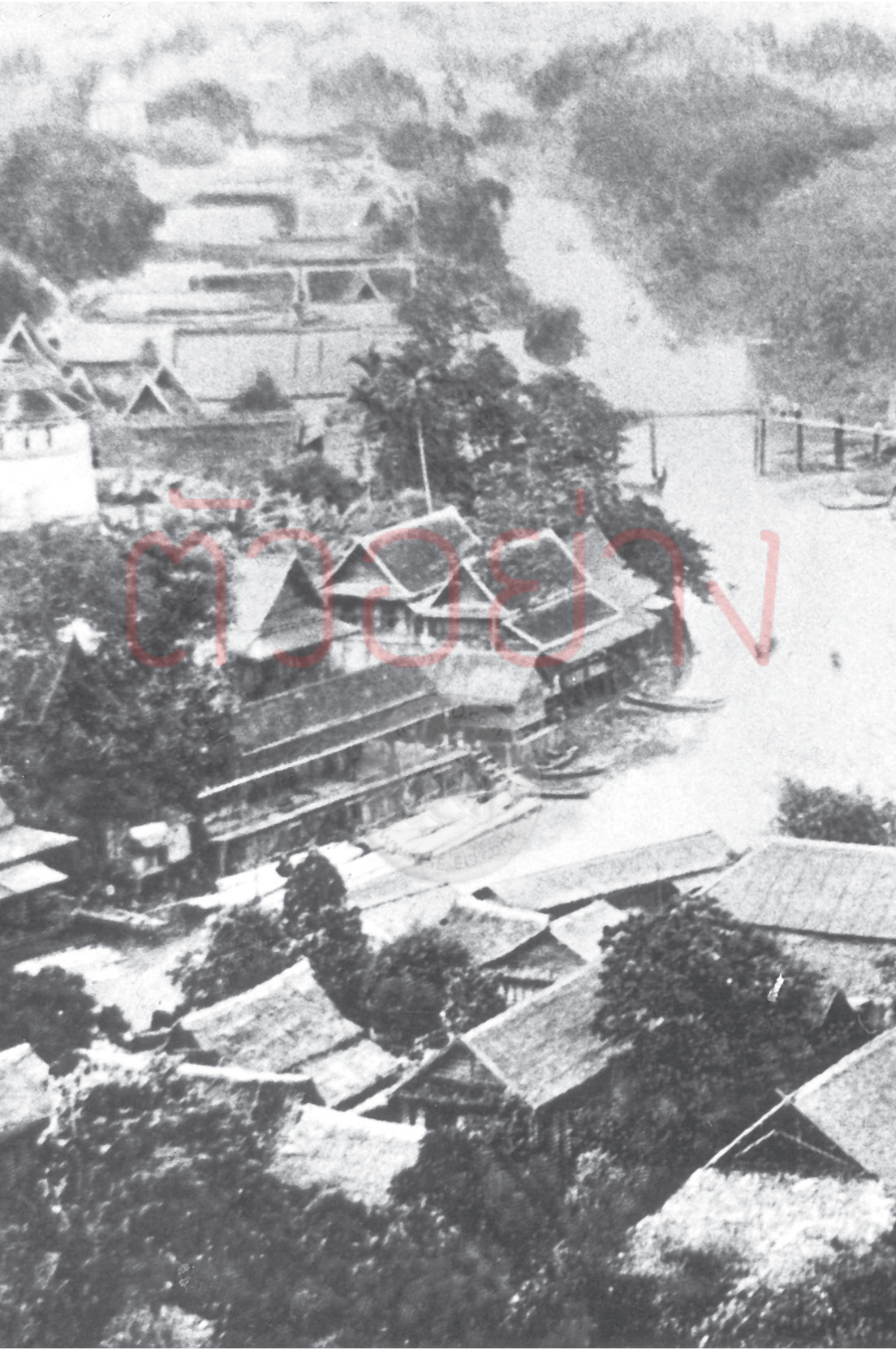
ตัวอย่าง

แต่

คุณชรรค์ชัย บุนปาน

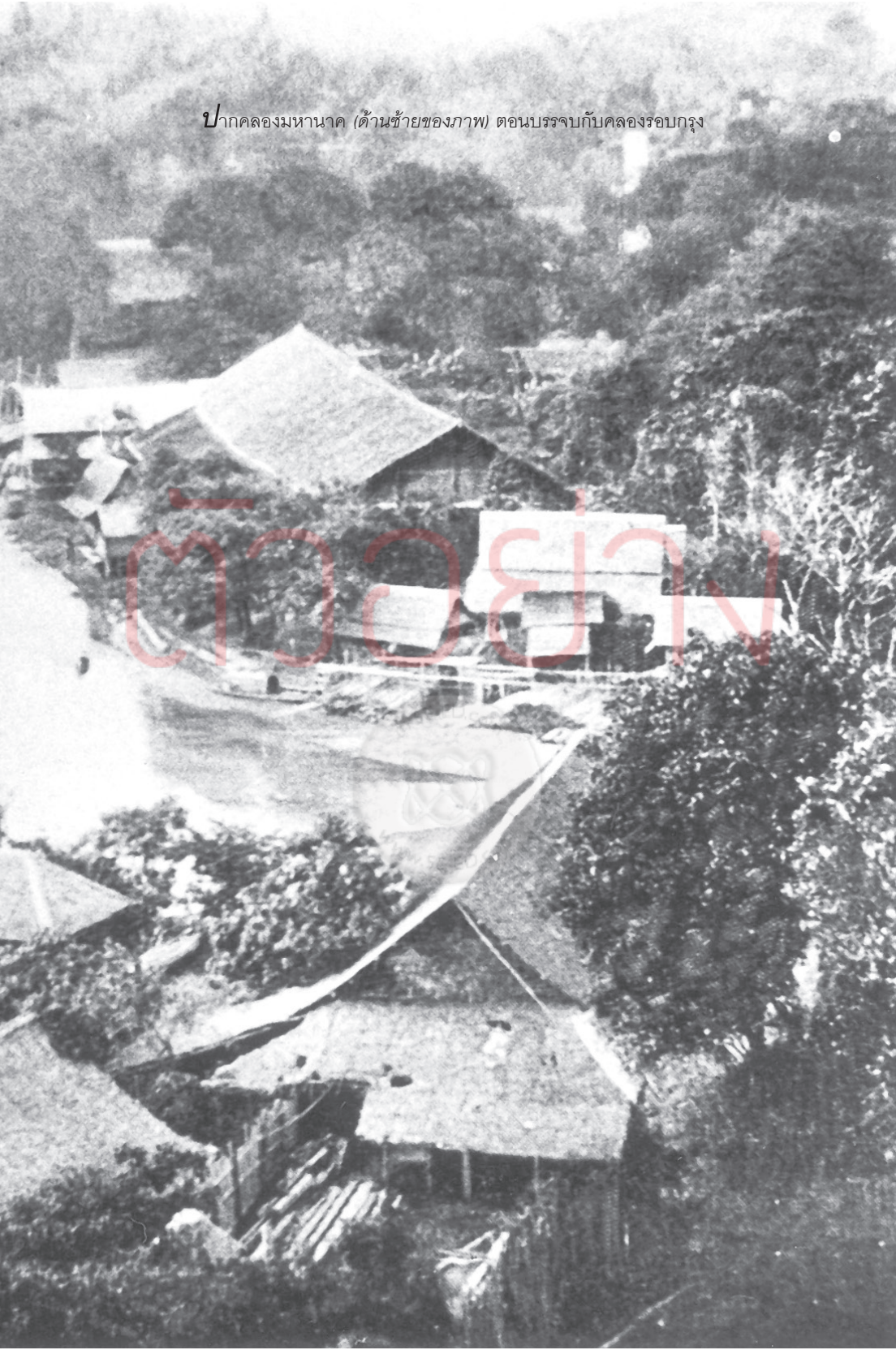
ผู้เป็นมิตรแท้

maasin

ปากคลองมหานาค (ด้านซ้ายของภาพ) ตอนบรรจบกับคลองรอบกรุง

สารบัญ

แม่น้ำลำคลอง

คำนำ

(๑๑)

แม่น้ำ

กำเนิดแม่น้ำ-ลำคลอง.....	๔
แม่น้ำกาหลง.....	๗
แม่น้ำโขง.....	๑๐
แม่น้ำเจ้าพระยา.....	๑๒
แม่น้ำตาปี.....	๑๔
แม่น้ำไทรโยค.....	๑๗
แม่น้ำนครไชยศรี.....	๒๐
แม่น้ำนครนายก.....	๒๒
แม่น้ำน้อย.....	๒๕
แม่น้ำน่าน.....	๒๘
แม่น้ำบางเหี้ย.....	๓๑
แม่น้ำปาย.....	๓๓
แม่น้ำป่าสัก.....	๓๖
แม่น้ำปิง.....	๓๙
แม่น้ำเพชร.....	๔๒
แม่น้ำโพสามต้น.....	๔๕
แม่น้ำแม่กลอง.....	๔๖
แม่น้ำลพบุรี.....	๔๘
แม่น้ำสะแกกรัง.....	๕๑

ลำคลอง

คลองกระแซง.....	๕๖
คลองคูเมืองเดิม.....	๕๙

คลองเจดีย์บูชา.....	๖๑
คลองตักลอบ.....	๖๔
คลองดาวดึงษ์.....	๖๗
คลองดำเนินสะดวก.....	๗๐
คลองตะเคียนเหนือ.....	๗๒
คลองตาเค็ด.....	๗๔
คลองถนนตรง.....	๗๗
คลองทวีวัฒนา.....	๘๐
คลองนราภิรมย์.....	๘๓
คลองนางหงส์.....	๘๕
คลองนิมมาตรา.....	๘๘
คลองบางกอก.....	๙๐
คลองบางกอกน้อย.....	๙๓
คลองบางแก้ว.....	๙๖
คลองบางขวด.....	๙๙
คลองบางซื่อน.....	๑๐๒
คลองบางพลีใหญ่.....	๑๐๔
คลองบางยี่ขัน.....	๑๐๗
คลองบางไส้ไก่.....	๑๑๐
คลองบางหลวง.....	๑๑๓
คลองบ้านสมเด็จ.....	๑๑๖
คลองประชาชื่น.....	๑๑๘
คลองประปา.....	๑๒๑
คลองประเวศบุรีรมย์.....	๑๒๔
คลองปากลัด.....	๑๒๖
คลองเปريق.....	๑๒๘
คลองเปรมประชากร.....	๑๓๐
คลองผดุงกรุงเกษม.....	๑๓๔
คลองพญาไท.....	๑๓๖

ตัวอย่าง

คลองพระแก้ว.....	๑๓๙
คลองพระโขนง.....	๑๔๑
คลองพุกเลา.....	๑๔๓
คลองแพ้ว.....	๑๔๖
คลองภาษีเจริญ.....	๑๔๙
คลองมหาชัย.....	๑๕๒
คลองมหานาค (อยุธยา).....	๑๕๕
คลองมหานาค (กรุงเทพฯ).....	๑๕๘
คลองมหาสวัสดิ์.....	๑๖๐
คลองมอญ.....	๑๖๓
คลองยายยา.....	๑๖๖
คลองรพีพัฒน์.....	๑๖๙
คลองรอบกรุง.....	๑๗๓
คลองรังสิตประยูรศักดิ์.....	๑๗๕
คลองวาฬ.....	๑๗๙
คลองสรรพสามิต.....	๑๘๒
คลองสระบัว.....	๑๘๕
คลองสวนพลู.....	๑๘๘
คลองสาทร.....	๑๙๐
คลองสาน.....	๑๙๒
คลองสามวา.....	๑๙๕
คลองสารหงส์.....	๑๙๘
คลองสำโรง.....	๒๐๐
คลองสุนัขหอน.....	๒๐๒
คลองแสนแสบ.....	๒๐๔
คลองหกวา.....	๒๐๘
คลองหลอด.....	๒๑๐
คลองอัมพวา.....	๒๑๓

ค ำ น ำ

แม่น้ำลำคลอง

เมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ท่านผู้จัดทำหนังสือพิมพ์รายวัน “มติชน” ได้แวะมาเยี่ยมผู้เขียนที่บ้านแล้วถามว่ายังเขียนหนังสือได้ไหม ก็ตอบท่านไปว่าถ้าไม่เจ็บป่วยมาก และไม่เร่งรีบก็พอเขียนได้ ท่านจึงปรารภถึงคอลัมน์ “แม่น้ำ-ลำคลองสายประวัติศาสตร์” ที่ลงพิมพ์ใน “มติชน” ฉบับวันอาทิตย์ และชวนให้เขียนต่อพร้อมกับส่งกระดาษที่จกรายชื่อคลองที่ลงพิมพ์ไปแล้วให้ดูเป็นตัวอย่าง ผู้เขียนเห็นแล้วก็บอกว่าที่พอจะรู้ชื่อบ้างก็เขียนมาเสียหมดแล้ว เหลืออยู่เพียงไม่กี่คลองที่ยังไม่ได้เขียน ท่านผู้จัดทำก็พูดว่า เขียนซ้ำก็ได้เพราะคงไม่เหมือนกัน ผู้เขียนไม่เคยอ่านที่พิมพ์ไปแล้วจึงรับปากว่าจะลองดู ถ้าพอไปได้ก็จะเขียนให้

เหตุที่กล้ารับปาก ก็เพราะเมื่อหลายสิบปีมาแล้วผู้เขียนสนใจรวบรวมหนังสือนิราศของกวีสมัยต่างๆ มาอ่านและจัดพิมพ์ ต้องทำเชิงอรรถอธิบายสิ่งที่ควรทราบ มีแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น ได้ตรวจพบประวัติบ้างบางแห่ง ผู้เขียนต้องขบใจผู้ที่คิดคอลัมน์นี้ขึ้น เพราะทำให้เรื่องที่ตรวจสอบไว้ไม่สูญหาย และอาจเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจในภายหน้า ด้วยคลองต่างๆ อาจสูญหายไปได้ เช่น ถูกถมทำถนนหรือปลูกบ้านเรือนทับจนมองไม่เห็นแนวคลอง เมื่อคนอ่านนิราศหรือจดหมายเหตุโบราณไม่พบคลองที่กล่าวถึง ก็อาจสงสัยว่ามีคลองจริงหรือไม่ เรื่องนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้ทรงพระราชดำริมาก่อนแล้วนับร้อยปี ด้วยทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องแม่น้ำลำคลองมากเป็นพิเศษ จนถึงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้สำรวจลำน้ำเก่า ด้วยทรงตระหนักถึงความสำคัญของแม่น้ำเก่าที่สูญหายไป คนรุ่นใหม่ไม่รู้จัก มีเรื่องปรากฏในพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้สำรวจลำน้ำเก่า ดังต่อไปนี้

วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก^{๔๑} ๑๒๗

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิน
ประพาสลำน้ำมะขามเฒ่า ประทับอยู่หน้าที่ว่ากรมณฑลนครสวรรค์
ทรงพระราชดำริว่าจกหมายเหตุการณ์ในพระราชอาณาจักรกรุงสยามนี้
มีข้อความซึ่งกล่าวถึงเมืองและตำบลอันไม่ปรากฏว่าอยู่แห่งใด เช่น เสด็จ
พระราชดำเนินขึ้นไปตีเชียงไกรเชียงกรานนั้นอย่างหนึ่ง ตำบลซึ่งแลเห็น
ว่าเป็นมหานครใหญ่ แต่คอนเขินรกร้างไม่เห็นมีท่าทางที่จะเป็นเมืองใหญ่
ได้ เช่นพระปฐมเจดีย์ เมืองนครชัยศรี เป็นต้นอย่าง เมืองซึ่งเมื่อ ๔๓
ปีมานี้ เรือพระที่นั่งกลไฟอรรคราชวรเดชขึ้นไปจอดได้หน้าเมือง ได้
เสด็จพระราชดำเนินตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ไปในเรือพระที่นั่ง เดียวนี้ขึ้นไปอยู่ในคอน ไม่มีทางเรือที่จะขึ้นไปถึงได้
เช่นนี้เป็นตัวอย่าง

ได้ทรงพระราชดำริเห็นมานานแล้ว ว่าจกหมายเหตุการณ์ของเรา
ไม่มีแห่งใดได้เอาใจใส่ในเรื่องน้ำเปลี่ยนสาย จกหมายลงไว้อย่างไร
คนภายหลังก็จะคิดค้นหาทางให้เหมือนอย่างที่ได้จกหมายลงไว้
แต่ก่อน เมื่อค้นไปไม่เห็นจริงก็ไม่เชื่อ เรื่องที่เล่านั้นไม่เห็นเป็นที่พอใจ
ที่จะพิจารณาต่อไป อีกฝ่ายหนึ่งนั้นยอมปรากฏอยู่ด้วยกันโดยมากว่า
มีลำน้ำเก่า ลำน้ำคั่นอยู่เป็นหลายแห่ง แต่ก็ไม่มีใครพิจารณาให้เป็น
หลักฐานว่าลำน้ำนั้นเดิมอย่างไร จึงเป็นลำน้ำใหญ่ คั่นเงินไปด้วยเหตุไร
เมื่อครั้งใด เพราะเหตุที่ไม่ได้พิจารณาลำน้ำ สอดกับท้องเรื่องจกหมาย
โบราณ พงศาวดาร หรือจกหมายเหตุ จึงได้สาบสูญลืมและเลื่อนไปเสีย
เป็นอันมาก ได้รับสั่งเตือนพระยาโบราณบุรานุรักษ์ให้สืบสวนเรื่องนี้
นานมาแล้ว

บัดนี้ทรงพระราชดำริว่า แต่ลำพังข้าหลวงเทศาภิบาลหรือผู้ว่า
ราชการเมืองเฉพะามณฑลจะสอบสวนคงจะเน้นซ้ำ และบางที่จะไม่
สำเร็จเป็นประโยชน์ได้ จึงทรงพระราชดำริว่า พระยาศรีสทเทพเป็นผู้
เข้าใจชำนาญในการแผนที่ ควรจะให้เป็นผู้ทำแผนที่แม่น้ำเก่าและใหม่
เป็นหน้าที่สำหรับรวมการสอบสวนอยู่แห่งหนึ่ง

ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มกุฎราชกุมาร ซึ่งปรากฏว่า เคยเอาพระทัยใส่สอบสวนมาแล้วในมณฑลซึ่งเป็นอาณาจักรน่เดิม และพระเจ้านองยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมรุพงศ์ศิริพัฒน์ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลปราจีน พระยาสุนทรบุรี ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครชัยศรี พระยาโบราณานุรักษ์ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลกรุงเก่า พระยามรินทรภักย์ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครสวรรค์ พระยาอุทัยมนตรี ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลพิษณุโลก พระยาเทพาธิปัตย์ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลเพชรบูรณ์ พระวิเชียรปราการ ผู้ว่าราชการเมืองกำแพงเพชร ซึ่งเป็นผู้เอาใจใส่สอบสวนอยู่ก่อนแล้ว ให้ต่างมณฑลต่างสอบสวนลำแม่น้ำเก่า และตำบลอันมีชื่อเสียงปรากฏซึ่งตั้งอยู่ในลำน้ำนั้น ได้ความประการใดให้แจ้งไปยังพระยาศรีสหเทพ จะได้พิเคราะห์สอบสวนกับสายน้ำซึ่งมีอยู่ในแผนที่ ให้เห็นว่าสายน้ำเดิมจะเป็นอย่างไร เปลี่ยนแปลงคั่นคั่นด้วยน้ำมาร่วมกันและขาดกันอย่างไร จะเป็นประโยชน์แก่ทางความรู้เรื่องราวในพระราชอาณาจักรเป็นอันมาก การที่จะควรสืบสวนอย่างไร ให้กรมหลวงดำรงราชานุภาพเป็นผู้แนะนำข้าหลวงเทศาภิบาลทั้งปวง ให้เข้าใจตามความที่คิดเห็น

ตัวอย่างเช่นลำน้ำมะขามเฒ่า ทรงพระราชดำริว่า คงจะติดต่อกันไปถึงลำน้ำสะแกกรัง มีที่ไปบรรจบกับแม่น้ำน้อยในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ล่องจากเมืองกำแพงเพชรอาจจะลงมาถึงเมืองอุทัยธานี ไม่ถูกนครสวรรค์ จากอุทัยธานีลงมาไม่ถูกเมืองพยุหะคีรี เมืองมโนรมย์ และชัยนาท แต่อาจจะมาถูกเมืองสวรรค์ เมืองสิงห์เก่าจนถึงวิเศษชัยชาญทางหนึ่ง ลงมาถูกสุพรรณทางหนึ่ง คั้งนี้เป็นต้น หรืออย่างเมืองพิศุครขึ้นทางปากน้ำเกยชัย ซึ่งฝั่งจะคั่นใหม่ ปรากฏเห็นอยู่ง่ายๆ เอาตัวอย่างเช่นนี้ตั้งเป็นเกณฑ์ที่จะคั่นหาทำทางต่อไป

พระบรมราชโองการดำรัสสั่งวันที่ ๑๕ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก^{๔๑} ๑๒๗

เราไม่ทราบว่าเป็นครั้งนั้นได้มีการตรวจสอบแม่น้ำลำคลองสายใดไว้บ้าง แม้นในหนังสือว่าด้วยแม่น้ำที่มีในประเทศสยามของหลวงเทศาจิตรวิจารณ์ก็มีเพียงเล็กน้อย ดูเหมือนจะเพิ่งเริ่มต้นบันทึกเท่านั้น การเขียนเรื่องแม่น้ำ-ลำคลองสายประวัติศาสตร์ในเล่มนี้จึงต้องตรวจสอบค้นหาข้อมูลเท่าที่พอจะหาได้ ด้วยมีเวลาจำกัด แต่เท่าที่ทราบผู้อ่านก็พอใจ เพราะไม่เคยทราบมาก่อน และขอให้รวมพิมพ์เป็นเล่มเมื่อเขียนจบแล้ว

ผู้เขียนต้องขอสารภาพว่าแม่น้ำ-ลำคลองในประเทศไทยมีมากที่สุดวิสัยที่ภูมิปัญญาของผู้เขียนจะเขียนได้หมดจึงเลือกเขียนเฉพาะที่มีเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวรรณคดีพอให้ผู้อ่านเข้าใจได้กว้างขวางมากขึ้น ส่วนที่ไม่มีเรื่องกล่าวถึงหรือค้นรายละเอียดไม่ได้ก็จำต้องละไว้ก่อน ถึงกระนั้นก็เชื่อว่าจะได้ประโยชน์บ้างตามสมควร และใช้เป็นแนวทางค้นคว้าหาความรู้ต่อไปได้สะดวกขึ้น ส่วนท่านที่ชอบเกร็ดประวัติศาสตร์ก็มีแทรกให้อ่านเท่าที่แม่น้ำลำคลองนั้นๆ มีเรื่องเกี่ยวข้องและเมื่อรวมเป็นเล่มได้ทำเชิงอรรถขยายความในบางเรื่องให้ชัดเจนมากขึ้นเป็นเกร็ดเบ็ดเตล็ดที่น่าจะเป็นความรู้อยู่บ้าง

อนึ่งมีเรื่องที่น่าพิศวงได้เมื่อเขียนค่านานี้ว่า คลองที่ขุดในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ดี หรือขุดในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงเทพฯ ก็ดี นอกจากจะเป็นประโยชน์ในเวลาปกติแล้ว เมื่อเกิดศึกสงครามคลองเล็กคลองน้อยที่แยกไปจากแม่น้ำลำคลองสายใหญ่ ได้ใช้เป็นที่หลบหลีกภัยได้เป็นอย่างดี เพราะการหนีทางบกย่อมไม่พ้นหน่วยลาดตระเวนของข้าศึกที่ออกค้นหาการหลบซ่อนตามคลองเล็กที่วกไปวนมาตามป่าเรียกสวนที่ห่างไกลย่อมปลอดภัยกว่า เพราะข้าศึกไม่อาจหาเรือตระเวนค้นหาไปได้หมดทุกคลอง แม้เมื่อเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา คนกรุงเทพฯ ก็ยังได้ใช้คลองเป็นที่หลบหนีภัยจากการโจมตีทางอากาศ มาคิดดูในปัจจุบันป่าก็หมดคลองก็แห้ง ถ้าจะคิดหลบหลีกภัยจะไปอยู่ที่ไหน

เมื่อครั้งผู้เขียนเป็นเด็กแม่น้ำลำคลองทุกสายน้ำยังใสสะอาดดื่มกินได้อย่างสบายใจ แต่หลังจาก พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา น้ำเริ่มขุ่นในต่างจังหวัดบางแห่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรม น้ำไม่สะอาด นักวิชาการ

ไปตรวจก็ชี้แจงว่ายังไม่รุนแรง หมายความว่ายังไม่เฝ้าก็ยังไม่ต้องคิด
แก้ ในที่สุดก็ใช้ดื่มกินไม่ได้ ต้องอาศัยน้ำประปาเป็นการเพิ่มรายจ่ายให้
ประชาชน เรื่องเหล่านี้ถ้าจะกล่าวทั้งหมดก็ยืดยาว สรุปว่าเพราะเราไม่
รักษาแม่น้ำลำคลองและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังจึงได้เป็นเช่นนี้ ไม่มีใคร
คาดคิดมาก่อนว่าเมืองไทยที่อุดมสมบูรณ์ด้วยลุ่มน้ำและลำคลองจะต้อง
ขอน้ำจากต่างประเทศมาดื่มกิน

ชื่อ “แม่น้ำลำคลอง สายประวัติศาสตร์” ได้เป็นชื่อหนังสือออก
มาก่อนแล้วเล่มหนึ่ง เล่มนี้จึงขอเปลี่ยนชื่อเป็น “แม่น้ำลำคลอง” เพื่อ
มิให้ผู้อ่านเกิดความสับสน

อย่างไรก็ตาม หนังสือนี้เกิดขึ้นได้เพราะความเอื้อเฟื้อของคุณ
ขรรค์ชัย บุนปาน ที่เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้เขียนในคอลัมน์ดังกล่าว ด้วย
เหตุนั้นหากหนังสือนี้มีประโยชน์อยู่บ้าง ผู้เขียนขอยกกุศลอันเกิดจาก
ประโยชน์นั้นแด่คุณขรรค์ชัย บุนปาน ผู้เป็นมิตรแท้ที่หาได้ยากในปัจจุบัน

N. Vachon

๑๓ เมษายน ๒๕๕๕

N. Vachon (๑๕)

ตัวอย่าง

แม่น้ำลำคลอง

ตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ตัวอย่าง

แม่น้ำ